

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

БАЗАРНИК БОГДАН ІГОРОВИЧ

УДК 340.12

**ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ СУДДІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО
РЕФОРМУВАННЯ:
ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

12.00.12 – філософія права

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Хмельницький - 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницька обласна рада.

Науковий керівник

кандидат юридичних наук, доцент
ПАРПАН Уляна Михайлівна,
Навчально-науковий Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка»,
доцент кафедри адміністративного та інформаційного права;

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
БОБРОВНИК Світлана Василівна,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри теорії права та держави;

кандидат юридичних наук
ЯРУНІВ Михайло Іванович,
Львівський державний університет внутрішніх справ,
старший викладач кафедри філософії та політології.

Захист відбудеться «26» червня 2019 року об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 70.895.02 у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова за адресою: 29013, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 8, конференц-зал (ауд. 907).

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова за адресою: 29013, м. Хмельницький, вул. Героїв Майдану, 38.

Автореферат розісланий «26» травня 2019 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. Ю. Черняк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Проголошення та визнання Україною дії принципу верховенства права, побудови демократичної правової держави та розвитку громадянського суспільства потребує не лише духовних, матеріальних, а й організаційних заходів темпорального виміру, але, передусім, переосмислення ролі та місця професіоналів-юристів. Саме завдяки професійній юридичній діяльності сьогодні в контексті еволюції національної правової системи, ймовірно спрогнозувати шляхи розвитку національного законодавства.

Питання професіоналізму в будь-якій сфері діяльності є актуальним. Особливо гостро ця проблема стоїть в правовій сфері, оскільки від професіоналізму юристів залежить функціонування основних сфер життєдіяльності соціуму. У контексті політико-правових реформ, зокрема, судової, коли обрано стратегічний курс до Європейського Союзу, значно зростають вимоги до рівня професіоналізму суддів, здатних аналізувати процеси, що відбуваються як у судовій системі, так і суспільному житті, бачити перспективу правових реформ, гарантувати ефективне правосуддя. Обстоювання демократичних правових ідеалів у державі вимагає якісного функціонування судової системи, що першочергово актуалізує проблему професійної компетентності основних суб'єктів цієї сфери – суддів.

Питання професіоналізації суддів у контексті сучасного реформування, як предмет своїх досліджень, обирали та обирають вчені-психологи та правники, що, у свою чергу, свідчить про постійну актуальність проведення таких досліджень. Тому теоретичною основою наукової розвідки стали положення, висновки та аргументи, що містяться у працях таких вітчизняних і зарубіжних учених: О. В. Білова, С. В. Бобровник, О. В. Буряк, В. М. Вовк, О. О. Гаркуша, С. В. Глущенко, Н. А. Гураленко, С. В. Ківалов, О. В. Кошова, М. Б. Кравчик, В. В. Кривенко, Р. О. Куйбіда, У. А. Міринич, Л. М. Москович, С. Ю. Обрусна, Н. В. Охотська, О. М. Омельчук, С. В. Прилуцький, Д. М. Притика, П. М. Рабінович, О. В. Саленко, С. В. Сердюк, С. С. Сливка, С. С. Суховій, Ю. Ю. Чуприна, О. З. Хотинська-Нор та інші. Їхні наукові праці становлять основу для теоретичного осмислення проблематики цієї дисертаційної роботи й розроблення авторського бачення її розв'язання.

Однак, за результатами попередніх наукових досліджень, віддаючи належне дослідникам, встановлено, що сам механізм (алгоритм) трансформації професіоналізації суддів залишався поза сферою дослідження, відповідно, не було показано детермінанти, які сприяють професіоналізації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затверджених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 року; спрямована на реалізацію Стратегії сталого розвитку «Україна–2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 та відповідає вимогам Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і

техніки» від 11 липня 2001 року. Також дисертація підготовлена у межах науково-дослідної роботи кафедри теорії та історії держави і права Хмельницького університету управління та права «Теоретико-історичні проблеми розвитку держави і права» на 2017–2023 роки (номер державної реєстрації 0117U000103), що є складовою наукової теми Хмельницького університету управління та права «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» на 2013–2016 роки (державний реєстраційний номер 0108U008927) та на 2017-2026 роки (державний реєстраційний номер 0117U000103).

Тему дисертації затверджено у вченій раді Хмельницького університету управління та права (протокол № 9 від 01 лютого 2016 року).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи – на основі аналізу наукових праць, історичних документів, чинних нормативно-правових актів і правозастосовної практики здійснити комплексне філософсько-правове дослідження базисних елементів правового статусу суддів, моделювання процесу формування професіоналізації суддів у контексті сучасного процесу реформування державно-правової сфери, із визначенням частин, які провокують формування професіоналізації суддів, та окресленням можливих варіантів впливу на неї.

Реалізація окресленої мети зумовила необхідність вирішення таких *задач*:

- з'ясувати та узагальнити історіографічну основу дослідження проблеми професіоналізації суддів;
- сформулювати авторське бачення концептуально-методологічних засад розуміння професіоналізації суддів;
- запропонувати авторське бачення системи освіти у підготовці професійних суддів;
- розкрити особистісні і функціональні детермінанти професіоналізації суддів;
- проаналізувати систему судочинства як середовище формування професійних суддів;
- з'ясувати сучасний стан професійно-психологічної підготовки суддів;
- визначити форми профілактики професійної деформації суддів;
- сформулювати пропозиції щодо удосконалення професіоналізації суддів в умовах реформування законодавства про судоустрій.

Об'єкт дослідження – особливості підготовки та вдосконалення професійної діяльності суддів.

Предмет дослідження – філософсько-правові аспекти професіоналізації суддів в контексті сучасного реформування правової системи.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети і задач, забезпечення достовірності отриманих результатів та висновків використано комплекс філософських, загальнонаукових та спеціально-наукових методів.

При підготовці дослідження застосовано *історичний метод* під час опрацювань результатів досліджень вчених в частині професіоналізації чи окремих її форм – злочинність, суїцид тощо (*розділ 1-3*). *Метод аналізу*

документів застосовано при вивченні офіційних відомостей (статистичні дані, матеріали судових рішень / проваджень) (*підрозділ 2.3., розділ 3*). Використання *порівняльного методу* дозволило дослідити динаміку проявів форм професіоналізації суддів (*розділ 3*). Використання *методу термінологічного аналізу* дозволило охарактеризувати поняття, опираючись на словники та визначення, сформульовані вченими під час досліджень (*розділ 2*). *Системний підхід*, використаний при дослідженні проблеми визначення суті професіоналізації суддів в цілому (*розділи 1-3*). *Синергетичний підхід* забезпечив можливість визначення найбільш ефективних способів впливу на професіоналізацію суддів.

Вище вказані методи, у взаємозв'язку із загальними логічними методами і прийомами (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія), дозволили всебічно й ефективно дослідити професіоналізацію суддів; а метод узагальнення – сформулювати висновки, результати та основні положення дослідження.

Нормативну основу роботи склали Конституція України, закони України, інші нормативно-правові акти, які регулюють професіоналізацію суддів, а також законодавство деяких держав Європейського Союзу в зазначеній сфері.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практики застосування чинного законодавства України, довідкові видання, публікації в періодичних виданнях, статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим у вітчизняній науковій літературі комплексним дослідженням, у якому, завдячуючи поєднанню філософсько-правових напрацювань та результатів практичної діяльності, визначено філософсько-правовий механізм формування професіоналізації суддів.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що:
вперше:

1) визначено поняття професіоналізації суддів як індивідуального, аксіологічно-ефективного процесу здобуття ґрунтовних правових знань, набуття умінь, навичок та практичного досвіду суддівської діяльності, що гарантує верховенство права в державі та забезпечує функціонування справедливого правосуддя;

2) сформульовано авторське бачення структури системи функцій професіоналізації судді, яка складається з таких підсистем, як: формування суддівського персоналу; організація корпоративних відносин; професійний розвиток персоналу; розвиток організаційних інституцій судової влади;

3) для особистісних та функціональних детермінантів професіоналізації судді визначено аспекти розуміння феномену готовності;

4) запропоновано авторське бачення організації процесу добору суддів;

5) сформульовано основні причини, які зумовлюють виникнення морально-професійної деформації суддів, а саме: моральний і правовий нігілізм, який виявляється на суспільному та індивідуальному рівнях; суперечливість і недосконалість законодавчого масиву; велика завантаженість

суддів; втручання представників інших гілок влади у справи судочинства; і найголовніше – низький рівень морально-професійної культури самих суддів;

удосконалено:

б) концептуально-методологічні засади розуміння професіоналізації. Вказане поняття розкрито крізь призму аналізу понять «професіонал», «професіоналізм» та «професійна компетентність»;

7) підходи до напрямів модернізації процесу професіоналізації суддів шляхом формування нової професійної філософії; запровадження нових метод введення та супроводу індивіда в професійну діяльність; окреслення чіткої системи аксіологічно-правових вимог щодо суддів; змістовні зміни щодо сутності, гарантій та юридичної відповідальності за неналежну суддівську діяльність;

8) механізми підвищення ефективності професіоналізації суддів у контексті реформування державно-правової системи шляхом запровадження планування і відбору, процесу прийому, організації суддівської діяльності, забезпечення професійного розвитку, мотиваційної системи, розвитку організаційних структур суддівської влади, правового, ціннісного, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення: навчання суддів, супровід введення на посаду та сприяння адаптації, оцінка кандидатів на вакантні посади, атестація, підвищення кваліфікації, переатестація, створення системи кар'єрного росту (ротація та стажування), системна робота з кадровим потенціалом, планування практичних дій щодо удосконалення суддівського корпусу;

набули подальшого розвитку:

9) пропозиції щодо удосконалення організації діяльності суддівського корпусу в контексті реформування системи судоустрою України та запропоновано його здійснення;

10) пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства у сфері професіоналізації суддів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, та можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – як основа для нових досліджень проблеми професіоналізації суддів;

– у сфері правотворчості – для удосконалення чинного законодавства України;

– у навчальному процесі – для організації освітньої діяльності та викладання таких навчальних дисциплін як «Філософія права», «Юридична деонтологія», «Юридична етика», «Судова етика», а також для підготовки методичних розробок, підручників, навчальних посібників (*Акт про реалізацію результатів наукових досліджень Хмельницького університету управління та права від 01.11.2018 року*);

– у правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності діяльності органів, що забезпечують організацію діяльності суддів.

Особистий внесок здобувача. У підготовлених у співавторстві з Т. З. Гарасимівом статтях: «Самореалізація як соціальний розвиток особистості» (Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». 2016. № 837. С. 218-223.) особистий внесок становить 80 (вісімдесят) відсотків; «Антропологія феномену особистості» (Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». 2016. № 845. С. 368-372.) особистий внесок становить 80 (вісімдесят) відсотків; «Проблема методологічної демаркації права» (Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». 2016. № 850. С. 146-150) особистий внесок становить 60 (шістдесят) відсотків; «Антропологічна проблематика у філософсько-правовій традиції» (Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки». 2016. № 855. С. 152-157) особистий внесок становить 60 (шістдесят) відсотків.

Апробація результатів дослідження. Дисертаційна робота обговорювалась на засідання кафедри теорії та історії держави і права Хмельницького університету управління та права. Окрім цього, основні положення дисертації висвітлено в доповідях і повідомленнях на науково-практичних заходах: Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини та громадянина в умовах євроінтеграції» (м. Львів, 28 лютого 2017 року), Шостій Всеукраїнській науково-теоретичній Інтернет-конференції «*Місцева влада й самоврядування в Україні та державах світу: історія та сучасність (аспекти права). На вшанування пам'яті проф. Юрія Панейка*» (м. Львів, 07 грудня 2017 р.); VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави*» (м. Львів, 30 травня 2017 р.), Четвертій науково-практичній конференції «*Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід*» (Львів, 27 квітня 2018 року), Сьомій Всеукраїнській науково-теоретичній інтернет-конференції «*Судова влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти права)*» (м. Львів, 25 травня 2018 р.), VII Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави*» (м. Львів, 30 травня 2018 року), Міжнародній конференції «*Наукове забезпечення захисту прав та свобод громадян України в умовах інтеграції в Європейський простір*» (25 жовтня 2018 р., м. Львів), XI Всеукраїнській науково-практичній конференції «*Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України*» (Хмельницький, 15 листопада 2018 року), Всеукраїнській науковій конференції «*Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства*» (23 листопада 2018 р.), Восьмій Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції «*Виконавча влада в Україні та інших державах: історія і сучасність (аспекти права)*» (м. Львів, 07 грудня 2018 року).

Публікації. Основні положення та результати дисертації опубліковано у 17 публікацій, з них 7 наукових статей у журналах і збірниках, що входять до

переліку фахових наукових видань України і які включено до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща), а також у 10 тезах виступів на науково-практичних заходах.

Структура та обсяг дисертації. Структура та обсяг дисертаційної роботи обумовлені метою, завданнями та предметом дослідження. Робота складається зі вступу, 3 розділів, які охоплюють вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 216 сторінок, із них основного тексту – 190 сторінок. Список використаних джерел розміщено на 24 сторінках (253 найменувань), додатки розміщено на 2 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету і завдання дослідження, його об'єкт та предмет, охарактеризовано використані в дослідженні методи, сформульовано наукову новизну одержаних результатів та їх практичне значення, подано відомості про апробацію основних положень дисертаційної роботи, зазначено її структуру.

Розділ 1 «Теоретико-правовий дискурс щодо проблематики професіоналізації суддів» містить два підрозділи, у яких здійснено історіографічний огляд особливостей філософсько-правового розуміння професіоналізації суддів, розглянуто методологічні підходи дослідження.

У підрозділі 1.1 «*Теоретико-історіографічна база наукового дослідження проблеми професіоналізації суддів*» узагальнено наукові погляди і концепції професіоналізації суддів як філософсько-правового явища.

У процесі аналізу теоретико-історіографічної бази дослідження проблеми професіоналізації суддів у контексті сучасного реформування з'ясовано, що монографічні дослідження, дисертаційні роботи, наукові статті, можна систематизувати за їх тематичною ознакою. До першої групи належать праці, які стосуються судової системи та проблеми її реформування, що стали цінними в теоретико-методологічному плані для наукового вивчення проблеми, адже від конкретного розуміння судової дійсності залежить осмислення професіоналізації суддів, бо вони є її безпосередніми творцями.

Друга група містить наукові праці, які певною мірою окреслюють досліджувану проблематику. Аналіз цих наукових поглядів та уявлень, дозволяє стверджувати про їх праксеологічний підхід до вивчення проблеми особистості судді у його ціннісно-орієнтаційному вимірі. Автори порушують важливі питання процесу формування тих характеристик, котрі визначають особистісний рівень судді: правове мислення, суддівське пізнання, правосвідомість судді. Доведено, що теоретико-правові аспекти професіоналізації судді досліджено недостатньо, а здебільшого вони стосуються правового забезпечення суддівської діяльності, вимог щодо кандидата на посаду судді, професійної деформації.

Наголошено, що у сучасній вітчизняній юридичній історіографії відсутні наукові праці, які б на значному науковому рівні й належним чином опрацьованому фактичному матеріалі розкривали б поняття професіоналізації суддів, визначали основні її характеристики у контексті сучасного реформування вітчизняного судочинства.

Аналіз наукових праць показав, що нині у з'ясуванні сутності поняття професіоналізації науковці до сьогодні одноставними не були. Це дозволило стверджувати про багатозначність використання дефініції «професіоналізація», яка застосовується як синонім до понять «кадрова політика», «кадрове забезпечення» або «управління персоналом». Дослідження еволюції феномену професіоналізації підводить до визначення його як різнобічного явища з глибоким змістом.

У підрозділі 1.2 *Концептуально-методологічні засади розуміння професіоналізації суддів* вказано, що при дослідженні професіоналізації суддів використано як загальні методи (аналіз і синтез, сходження від абстрактного до конкретного), так і вузькогалузеві (філософія права – синергетичний). Такий підхід до побудови дослідження забезпечив багатогранність самого дослідження та можливість дослідження проблеми професіоналізації суддів у деталях.

Під час аналізу стану дослідження проблеми застосовано міждисциплінарний підхід, а також соціальний, психіатричний, психологічний, віковий, етнокультурний, професійний, гендерний та інші підходи до розгляду професіоналізації суддів. Крізь призму цих підходів вчені, досліджуючи професіоналізацію суддів, прагнули з'ясувати природу явища професіоналізації, особливості її формування, аби в подальшому окреслити можливі варіанти впливу на професійну діяльність суддів та прийняття ними рішень.

Застосування вищезазначених методів дозволило визначити, що професіоналізація торкнулася не лише різного роду діяльності соціуму, але і самого індивіда. У процесі професіоналізації значно зростає продуктивність праці, а це, передусім, досягається внаслідок удосконалення професійних якостей персоналу загалом, і кожного працівника, зокрема. Адекватно до цього проблема професіоналізації судді повинна передбачати такі напрями: формування нової професійної філософії; запровадження нових метод введення та супроводу індивіда в професійну діяльність; окреслення чіткої системи аксіологічно-правових вимог щодо суддів; змістовні зміни щодо сутності, гарантій та юридичної відповідальності за неналежну суддівську діяльність.

Розділ 2 «Професіоналізація суддів в сучасній системі вітчизняного судочинства» містить три підрозділи.

У підрозділі 2.1 *«Система освіти у підготовці професійних суддів»* вказано, що стандарт змісту підготовки професійних суддів у суддівській освіті з обов'язковим оцінюванням складають цілісну систему, яка має ґрунтуватися на методологічних основах сучасної теорії і методики професійної освіти.

Узагальнення наукових даних, що містять вітчизняні та зарубіжні джерела, та саморефлексія практичного досвіду професійної підготовки суддів у системі суддівської освіти засвідчили вмотивованість уведення у навчальний процес цілісної синергетичної моделі психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти в Україні. Обґрунтовано її дидактичну структуру як теоретико-методичну основу психолого-педагогічної підготовки суддів, що забезпечило поетапну реалізацію основних концептуальних положень дослідження на основі моделювання процесів зв'язків у професійній підготовці суддів у системі суддівської освіти.

В якості підґрунтя концептуальної цілісної моделі психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти України були покладені принципи синергетики, враховуючи їх ефективність щодо реалізації соціального контексту суддівської освіти в усіх формах професійної підготовки суддів, а також належність психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти до класу динамічних синергетичних систем, що самоорганізуються.

Визначено три основні напрями аналізу методологічної основи концепції психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти з позицій синергетичного підходу. Це, по-перше, розробка та технологізація процесу антропоцентристської перебудови професійної підготовки в межах глобального процесу її гуманізації та гуманітаризації. По-друге, це – змістовно-ціннісна соціокультурна переорієнтація освітнього процесу в напрямку реалізації культурологічного підходу до організації навчальної діяльності, що пов'язана з вирішенням низки практичних проблем операційного та ідейного характеру – від розробки дієвих технологій усвідомлення індивіда в соціокультурному оточенні до визначення ціннісних пріоритетів у процесі національної ідентифікації індивіда. По-третє, це розробка принципово нових світоглядних засад освітньої діяльності дорослих, де пріоритетне місце має займати глобально-екологічний вимір відносин.

У підрозділі 2.2 *«Характеристика особистісних і функціональних детермінантів професіоналізації суддів»* констатовано, що особистісні та функціональні детермінанти судді визначаються: якісним професійно-психологічним відбором, який дає змогу діагностувати наявність схильності, задатків і придатності до даної професії як передумови подальшого формування готовності та адаптації до специфічних умов професії; ефективною професійно-психологічною підготовкою, спрямованою як на розвиток і вдосконалення професійно важливих якостей, так і на формування професійно-психологічної компетентності; набутим позитивним особистим професійним досвідом ефективного виконання суддівської діяльності за різних умов та обставин; високою внутрішньою професійною мотивацією фахівця до самореалізації власного особистісного потенціалу саме в суддівській діяльності.

Визначено, що основними особливостями професійної діяльності судді є: нормативність (правова регламентація) професійної поведінки, винесених рішень суддею; владний, обов'язковий характер професійних повноважень;

певною мірою екстремальний (небезпечний) спосіб діяльності; нестандартний, творчий характер праці; процесуальна самостійність; індивідуальна (підвищена) відповідальність судді.

У підрозділі 2.3 *«Система судочинства як середовище формування професійних компетентностей суддів»* визначено, що сучасна система формування суддівського корпусу вимагає компетентно-якісного удосконалення з максимальним урахуванням сучасних ризиків та глобальних викликів. Професійний добір вважається кваліфікованим лише тоді, коли він опирається на новітні уявлення про структуру особистості, послуговується сучасними розробками ідеальної та реальної моделей особи судді, зіставляє та виявляє відмінності між ними, що особливо важливо у процесі добору фахівців.

З метою досягнення основної мети, судова система повинна визначити генеральні цілі щодо організації ефективності суддівського корпусу, які, на думку автора, доцільно виокремити у такі рівні. Перший рівень передбачає планування і відбір, процес прийому, організацію суддівської діяльності, забезпечення професійного розвитку, мотиваційної системи, розвиток організаційних структур суддівської влади, правове, ціннісне, інформаційне та матеріально-технічне забезпечення. Другий рівень – навчання суддів, супровід введення на посаду та сприяння адаптації, оцінка кандидатів на вакантні посади, атестація, підвищення кваліфікації, переатестація, створення системи кар'єрного росту (ротація та стажування), системна робота з кадровим потенціалом, планування практичних дій щодо удосконалення суддівського корпусу. Третій рівень визначає запити судової системи, потреби в навчанні суддівського корпусу, розробляє навчальні програми, формує стратегію ефективного розвитку суддівського корпусу.

Розділ 3 «Удосконалення професіоналізації суддів у період сучасного реформування вітчизняного судочинства» присвячений дослідженню стану професійно-психологічної підготовки суддів та організаційно-правовим заходам удосконалення професіоналізації суддів в умовах реформування законодавства про судоустрій.

У підрозділі 3.1 *«Сучасний стан професійно-психологічної підготовки суддів»* на основі аналізу теоретичних підходів науковців і сучасних концепцій професійної психологічної підготовки кандидатів на посаду судді доведено, що на теперішній час лишається неоднозначність щодо розуміння змістового наповнення професійно-психологічної підготовки до суддівської діяльності, адже більшість науковців упускають з поля зору соціономічну сутність діяльності судді, внаслідок чого нівелюють його комунікативну компетентність та морально-правову нормативність. При цьому роблять акцент на його саморегуляції та розвинених психічних пізнавальних процесах на кшталт уваги, пам'яті та мислення. Іншими словами, втрачається ракурс професійно-психологічної підготовки, спрямований на формування готовності до соціономічних особливостей суддівської діяльності. Хоча, як було доведено, саме ці особливості у сукупності зумовлюють професійно-психологічну готовність як вищий прояв професійної адаптивності судді до умов діяльності.

Виходячи з проведеного аналізу особистісних детермінант професійно-психологічної готовності до соціономічних умов суддівської діяльності, доведено провідну роль моральної нормативності поведінки. Моральна нормативність поведінки зумовлена двома векторами: мораллю, як зовнішнім чинником суспільних норм, що так або інакше інтеріоризуються особистістю, та моральністю, як особистісною якістю, що проявляється у її екстеріоризації. Зважаючи на високу соціальну значущість суддівської діяльності, морально-правова нормативність поведінки як вищий прояв професійно-психологічної готовності, має передбачати унеможливлення таких негативних проявів деформації, як протиправні діяння загалом і корупційні посягання зокрема. І якщо морально-правова нормативність сформована успішно, то вона формує імунітет навіть до зовнішніх негативних прикладів або спокус.

На основі проведеного аналізу сучасного стану підготовки суддів у Національній школі суддів України встановлено, що компоненти професійної психологічної підготовки майбутнього судді містяться серед неюридичних навичок та орієнтовані на розвиток комунікативних навичок, формування готовності до професійної поведінки у конфліктних та стресових ситуаціях і набуття загальної обізнаності щодо психологічних аспектів суддівської діяльності. Ці три теми мають ознайомлювальний характер і через обмеженість у часі не можуть реалізувати ґрунтовну професійно-психологічну підготовку. Тому на рівні підготовки кандидатів на посади суддів, яка здійснюється у закладі суддівської освіти, яким є Національна школа суддів України, має бути впроваджено спеціальний курс – «Професійно-психологічна підготовка судді». Даний курс має бути практичного спрямування і орієнтований на формування професійно-психологічної готовності до соціономічних особливостей суддівської діяльності.

У підрозділі 3.2 «Професійна деформація суддів та її превенція» вказано, що вирішення проблем судочинства сучасної України безпосередньо залежить від якості морально-правової свідомості кожного окремого судді. На жаль, нині доводиться говорити про численні різновиди деформації морально-професійної свідомості суддів України. Серед них слід назвати такі: некомпетентність, тяганина, аморальність, хабарництво, зловживання владою, службовим становищем, упередженість, невинуватана жорстокість, наявність схильності до обвинувачення, корпоративність, формалізм, недбалість тощо.

У підрозділі 3.3 «Організаційно-правові заходи удосконалення професіоналізації суддів в умовах реформування законодавства щодо судоустрою» визначено, що основними тенденціями подальшого удосконалення суддівського корпусу є: перевірка на ефективність та реалізованість законодавчо визначеної моделі формування суддівського корпусу – призначення на посаду судді на конкурсній, позаполітичній основі з залученням громадськості; забезпечення гарантії незалежності суддів та, як наслідок, – забезпечення незалежності та захищеності суддівського корпусу; професіоналізація суддівського корпусу; підвищення етичних та моральних

вимог до суддів відповідно до міжнародних стандартів; підтвердження народної довіри до суддів.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено комплексне узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає у виявленні і дослідженні нових філософсько-правових ідей та тенденцій професіоналізації суддів. У роботі враховані положення чинного національного законодавства, міжнародні правові стандарти, що так чи інакше стосуються теми дослідження, піддано всесторонньому аналізу теоретичний та практичний матеріал, що стосується сфери дослідження. Це сприяло обґрунтуванню та вирішенню завдань, які мають важливе наукове і прикладне значення. У результаті автором сформульовано низку висновків, пропозицій та рекомендацій, що полягають у такому:

1. Здійснений аналіз теоретико-історіографічної бази дає підстави констатувати, що означені дисертацією завдання наукового пошуку, знайшли недостатнє відображення у вітчизняній правовій науці. Попри вагомий внесок названих дослідників та їх праці, у яких епізодично висвітлюються певні аспекти професіоналізації судді або розглядаються у загальному контексті, ускладнюється у багатьох випадках з'ясування сутності професіоналізації суддів у контексті сучасного реформування. Тому окреслена проблематика вимагає спеціального наукового висвітлення в українській правовій науці, що й актуалізує тематику цього дослідження.

Актуалізація питання професіоналізації суддів дозволила нам виділити основні підходи щодо її розуміння: а) антропологічний та аксіологічний – у процесі визначення способів та засобів розвитку рівня професіоналізації; формування системи цінностей судді-професіонала; б) гносеологічний – при розумовому відтворенні аспектів професійної культури судді; в) метод герменевтики (тлумачення) права – при визначенні змісту правових норм, що регламентують професіоналізм судді, його суддівську діяльність г) методи аналізу та синтезу, дедукції та індукції, абстрагування, поєднання історичного та логічного – при систематизації емпіричного матеріалу й отриманні власних теоретичних результатів для досягнення поставленої мети.

Аналіз концептуально-методологічних засад розуміння вітчизняними та зарубіжними вченими професіоналізації суддів дозволив з'ясувати неоднозначність використання дефініції «професіоналізація». Розгляд генезису феномену професіоналізації дозволяє тлумачити його як багатогранне явище з глибокою сутністю. По-перше, професіоналізація аналізується на основі різних наукових підходів: в освітніх педагогічних галузях, з позиції соціально-трудового життя, соціологічною наукою, філософсько-суспільною думкою. По-друге, дефініція «професіоналізація» відображає процеси набуття певною діяльністю професійного змісту (професіоналізація праці), а індивідом – оволодіння професійними навиками (професіоналізація особистості). По-третє, професіоналізація досліджується і як явище, яке відображає трансформаційні процеси у праці та якісні зміни в індивіді. По-четверте, професіоналізація

характеризується як процес ефективного набуття навиків певної професії, перехід до статус «професіонала». По-п'яте, категорія професіоналізації означається симбіозом понять «професіонал», «професіоналізм» та «професійна компетентність». По-шосте, професіоналізація розглядається як формування фахової кебети – професійно значущих психолого-фізіологічних, індивідуально-моральних та суспільно-культурних якостей індивіда.

2. Автором доведено, що базисом професіоналізації є активізація людського чинника в професійній сфері, а це обумовлює те, що цей процес повинен базуватись на комплексному підході з використанням усіх методів роботи з індивідом (психологічних, моральних, соціальних, адміністративних, правових, економічних, соціологічних тощо). Також з'ясовано, що метою професіоналізації судді є правові цілі, які передбачають державні, соціальні, аксіологічні, психологічні, організаційні аспекти й водночас характерні як суддівській діяльності, так і цільовим особливостям кожної складової системи професіоналізації. Розкриваючи правові цілі, необхідно виходити з таких передумов: національної правової системи, стану судової системи держави та позиції індивіда, який призначається на посаду судді.

3. Запропоновано структуру системи функцій професіоналізації судді, яка складається з таких підсистем, як: формування суддівського персоналу – розроблення кадрової політики та формування стратегії кадрового управління, системний аналіз кадрового потенціалу, організація кадрового планування, кадрового контролінгу, проведення аудиту персоналу, створення позитивного іміджу професії судді; нормативно-правове забезпечення передбачає вирішення правових проблем на законодавчому рівні, узгодження розпорядчих документів; організація корпоративних відносин – забезпечення позитивного психологічного клімату, організації праці й робочого місця, охорони праці, створення етичного кодексу тощо; професійний розвиток персоналу – навчання, стажування, ротація, консультування, адаптація та ін.; система мотивацій та стимулювання – розробка системи прав та гарантій, оплати праці, преміювання, медичне обслуговування та ін.; розвиток організаційних інституцій судової влади – аналіз існуючої структури, утворення нових підструктур, розроблення штатного розпису тощо.

Досліджуючи концептуально-методологічні засади розуміння дефініції професіоналізації, автором запропоновано його уточнення. Професіоналізація судді – це індивідуальний, аксіологічно-ефективний процес здобуття ґрунтовних правових знань, набуття умінь, навичок та практичного досвіду суддівської діяльності, що гарантує верховенство права в державі та забезпечує функціонування справедливого правосуддя.

4. У межах розробленої концепції психолого-педагогічної підготовки професійних суддів у системі суддівської освіти України врахована неоднозначна залежність величин, яка спостерігається в будь-яких процесах навчання дорослих. Це пояснюється положенням про те, що для зміни стану об'єкта (наприклад, доброчесності) завжди потрібен час на реагування і реакція об'єкта відстає від причин, які її спричиняють. Визначення параметрів порядку

в аспекті дослідження дозволило побудувати математичну модель цього процесу.

5. У дослідженні особистісних та функціональних детермінант професіоналізації судді потрібно окреслити такі ракурси розуміння феномену готовності: 1) наявність професійно значущих індивідуально-психологічних якостей, які визначають придатність до суддівської діяльності; 2) наявність психологічних установок розв'язання конкретних професійних завдань, сформованих на основі попереднього досвіду; 3) результат цілеспрямованої професійно-психологічної підготовки майбутніх і діючих суддів, спрямованої на формування чітко визначених професійно важливих психологічних якостей, а також необхідних психологічних знань, умінь та навичок; 4) готовність до систематичної ефективної реалізації суддею основних видів професійної юридичної діяльності, а саме: комунікативної, організаційної, конструктивної, пізнавальної, профілактичної, засвідчувальної; 5) готовність, як професійно-психологічна адаптивність, до виконання суддівських функцій у специфічних складних умовах, зумовлених психологічними особливостями діяльності, такими як: жорстка правова регламентація та наявність владних повноважень; високий рівень відповідальності за результати й наслідки роботи; висока соціальна значущість можливих помилок; наявність протидії з боку інших суб'єктів діяльності; екстремальний характер з огляду на наявність ризику для життя та здоров'я; дефіцит часу; значні психічні навантаження; інтенсивний вплив несприятливих чинників професійного та соціального середовища. Даний ракурс висуває особливі вимоги до морально-етичних установок судді.

6. Запропоновано нове бачення організації процесу добору кандидатів на посади суддів. З метою успішного вирішення окресленої проблеми, передусім, необхідно ґрунтовно вивчити специфіку (можливості, ризики, виклики) професійної діяльності судді, здійснити її точний, науково-аргументований опис, себто виробити професіограму діяльності судді з майбутнім її застосуванням у процесі добору суддівських кадрів. Окрім цього, необхідно на нормативно-правовому рівні визначити дезидерати щодо психічних рис, індивідуальних здібностей та особистісних якостей кандидатів на посаду суб'єктів судової влади, що в свою чергу визначить зміст соціопсихограми судді.

На основі проведеного аналізу сучасного стану підготовки суддів у Національній школі суддів України встановлено, що компоненти професійної психологічної підготовки майбутнього судді містяться серед неюридичних навичок та орієнтовані на розвиток комунікативних навичок, формування готовності до професійної поведінки у конфліктних та стресових ситуаціях і набуття загальної обізнаності щодо психологічних аспектів суддівської діяльності. Ці три аспекти мають ознайомлювальний характер і через обмеженість у часі не можуть реалізувати ґрунтовну професійно-психологічну підготовку. Тому на рівні підготовки кандидатів на посади суддів, яка здійснюється у закладі суддівської освіти, яким є Національна школа суддів України, має бути впроваджено спеціальний курс – «Професійно-психологічна

підготовка судді». Даний курс має бути практичного спрямування і орієнтований на формування професійно-психологічної готовності до соціономічних особливостей суддівської діяльності.

7. Основними причинами, які призводять до виникнення морально-професійної деформації свідомості суддів, є: моральний і правовий нігілізм, який виявляється на суспільному та індивідуальному рівнях, суперечливість і недосконалість законодавчого масиву; велика завантаженість суддів; втручання представників інших гілок влади у справи судочинства і найголовніше – низький рівень морально-професійної культури самих суддів.

Основи морально-професійної культури судді як особистості закладаються в родині, у загальноосвітній і вищій школі. Найважливішою метою виховання має стати формування не тільки належного рівня деяких складових особистісного професійного потенціалу (як це сьогодні), а гуманістичного і альтруїстичного характеру спрямованості світогляду, соціально-психологічних настанов діяльності особистості. Адже, якщо рівень особистісного професійного потенціалу можна надолужити за умови прагнення до цього самого судді завдяки постійному професійному самовдосконаленню, то «перевиховати» світогляд зрілої людини майже нікому ще не вдавалося. Тому, на практиці сучасний український суддя зазвичай є фахівцем із належним рівнем інтелекту, але не завжди моральною і совісною людиною.

8. Вказано, що виховання майбутнього судді має бути цілеспрямованим, комплексним, організованим впливом на його особистість. Адже професія судді – царина духовних, високоосвічених, талановитих особистостей з гуманістичними поглядами на проблеми сучасності і людини у ній.

9. Основними тенденціями подальшого удосконалення суддівського корпусу є: перевірка на ефективність та реалізованість законодавчо визначеної моделі формування суддівського корпусу – призначення на посаду судді на конкурсній, позаполітичній основі з залученням громадськості; забезпечення гарантії незалежності суддів та, як наслідок, – забезпечення незалежності та захищеності суддівського корпусу; професіоналізація суддівського корпусу; підвищення етичних та моральних вимог до суддів відповідно до міжнародних стандартів; підтвердження народної довіри суддям.

Таким чином, удосконалення суддівського корпусу в контексті сучасного етапу та тенденцій реформування системи судоустрою України за своїм змістом складається з послідовних стадій: очищення суддівського корпусу; оновлення суддівського корпусу через процедуру оцінювання відповідності суддів займаній посаді за критеріями компетентності, професійної етики, добросовісності; ефективізація нормативно-правового механізму (моделі) формування суддівського корпусу та модернізація статусу суддівського корпусу; забезпечення стабільності суддівського корпусу.

Автором окреслено визначальні напрями удосконалення процесу професіоналізації суддів, а саме: забезпечення комплексного вирішення завдань якісного планування та ефективного використання кадрового потенціалу, в основі яких закладено усі складові людського чинника; цілеспрямована та

оперативна робота з кадровим потенціалом щодо висування на посаду; налагодження корпоративної етики, позитивного мікроклімату та високої доброзичливої комунікації у суддівському корпусі; забезпечення безпеки та соціальних гарантій суддям; перехід від адміністративно-владних принципів суддівської влади до демократичних, соціально-спрямованих форм; зміцнення кадрових служб новими висококваліфікованими спеціалістами; сучасне науково-методичне забезпечення кадрового корпусу.

10. У процесі дослідження встановлено, що ефективність професіоналізації судді, обумовлюється, передусім її визначеною структурою. Тому відтворено потенційну модель професіоналізму судді, яка передбачає: професійну спрямованість (позитивне ставлення до професії; професійна мотивація; професійна придатність; психологічно-моральна готовність до професійної діяльності; професійні цінності та інтереси; професійна усталеність; корпоративна етика; комплекс індивідуальних моральних рис); професійну компетентність (теоретико-правова, практично-правова та системно-аналітична); професійну відповідальність (спосібність передбачити правові наслідки особистої професійної діяльності; відповідальність за результати професійної діяльності; відповідальність за збереження конфіденційної інформації; готовність нести відповідальність за результати особистої професійної діяльності в ситуації ризику; моральна відповідальність перед соціумом); професійну мобільність (інтегративність знань; синергетичне мислення; здатність оперативно трансформуватися до конкретних судових справ; професійна майстерність).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Гарасимів Т. З. Базарник Б. І. Самореалізація як соціальний розвиток особистості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2016. № 837. С. 218–223. (Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «*Index Copernicus International*» (Польща)).

2. Гарасимів Т. З. Базарник Б. І. Антропологія феномену особистості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2016. № 845. С. 368–372. (Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «*Index Copernicus International*» (Польща)).

3. Гарасимів Т. З., Базарник Б. І. Проблема методологічної демаркації права. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2016. № 850. С. 146-150. (Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «*Index Copernicus International*» (Польща)).

4. Гарасимів Т. З., Базарник Б. І. Антропологічна пролематика у філософсько-правовій традиції. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2016. № 855. С. 152-157. (Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «*Index Copernicus*

International» (Польща)).

5. Базарник Б. Концепт особистості: порівняльний аналіз філософсько-правових шкіл. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Юридичні науки». 2017. № 861. С. 58–62. (Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International» (Польща)).

6. Базарник Б. І. Професіоналізація як складова компетентності суддів *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія «Юридичні науки». 2018. № 7. С. 64-71.

7. Базарник Б. І. Професіоналізація суддів: особистісні та функціональні детермінанти. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія «Юридичні науки». 2018. № 9. С. 80-86.

8. Базарник Б. Наукова дилема дефініції «Право». *Вдосконалення правового механізму захисту прав і свобод людини і громадянина в умовах євроінтеграції* : збірник матеріалів міжнародної конференції. Львів : Навчально-науковий Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка», 2017. С. 27-29.

9. Базарник Б. Феномен особистості як об'єкт дослідження феноменології та філософської антропології. *Місцева влада й самоврядування в Україні та державах світу : історія та сучасність (аспекти права). На вшанування пам'яті проф. Юрія Панейка* : матеріали Шостої Всеукраїнської науково-теоретичної Інтернет-конференції. Вип. 6. Терлюк І.Я. (укладач). ІНПП НУ «Львівська політехніка». Львів : Ліга-Прес, 2017. С. 86-89.

10. Базарник Б. Громадянське суспільство: диференціація поняття. *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави* : збірник тез VI Всеукр. наук.-практ. конф. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 97-98.

11. Базарник Б. Превенція професійної деформації суддів в умовах сучасного конституціоналізму. *Теорія і практика конституціоналізму: український та зарубіжний досвід* : збірник матеріалів учасників Четвертої науково-практичної конференції (Львів, 27 квітня 2018 року). Львів : ННШПП НУ «Львівська політехніка», 2018. С. 124-126.

12. Базарник Б. Морально-правова нормативність поведінки суддів. *Судова влада в Україні та інших державах : історія та сучасність (аспекти права)*: Матеріали Сьомої Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції (м. Львів, 25 травня 2018 р.). Наук. інтернет-конференції. Вип. 7. Терлюк І.Я. (укладач). МОН України, ІНПП НУ «Львівська політехніка». Львів : Ліга-Прес, 2018. С. 7-10.

13. Базарник Б. Підготовка кандидатів на посаду судді : теоретично-практична складова. *Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави* : збірник тез VII Всеукр. наук.-практ. конф. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. С. 45-47.

14. Базарник Б. Правове мислення суддів: світоглядні параметри. *Виконавча влада в Україні та інших державах: історія та сучасність (аспекти*

права) : матеріали Восьмої Всеукраїнської науково-теоретичної інтернет-конференції. Вип. 8. Терлюк І.Я. (укладач). ІНПП НУ «Львівська політехніка». Львів : Ліга-Прес, 2018. С. 68-72.

15. Базарник Б. Етичні засади діяльності суддів в умовах формування громадянського суспільства. *Механізм правового регулювання правоохоронної та правозахисної діяльності в умовах формування громадянського суспільства* (осінні читання) : збірник тез Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти (23 листопада 2018 року) ; упор. Л.В. Павлик. Львів : ЛьвДУВС, 2018. С. 5-8.

16. Базарник Б. Сучасна концепція суддівської освіти в Україні. Освітньо-наукове забезпечення діяльності складових сектору безпеки і оборони України: тези XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 15 листопада 2018 року). Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2018. С. 327-329.

17. Базарник Б. Добросесна поведінка судді: імплементація досвіду зарубіжних країн. Матеріали Міжнародної конференції «Наукове забезпечення захисту прав та свобод громадян України в умовах інтеграції в Європейський простір», 25 жовтня 2018 р. ; кафедра кримінального права і процесу Навчально-наукового інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка». Львів : СПОЛОМ, 2018. С. 51-56.

АНОТАЦІЯ

Базарник Б.І. Професіоналізація суддів у контексті сучасного реформування: філософсько-правові аспекти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.12 – філософія права. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2019.

У дисертаційному дослідженні вперше здійснено комплексне теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання, що полягає у виявленні і дослідженні нових ідей та тенденцій професіоналізації суддів.

Проаналізовано основні наукові погляди щодо визначення дефініції «професіоналізація». Визначено, що метою професіоналізації судді є правові цілі, які передбачають державні, соціальні, аксіологічні, психологічні, організаційні аспекти й водночас характерні як суддівській діяльності, так і цільовим особливостям кожної складової системи професіоналізації.

Визначено поняття професіоналізації суддів як індивідуального, аксіологічно-ефективного процесу здобуття ґрунтовних правових знань, набуття умінь, навичок та практичного досвіду суддівської діяльності, що гарантує верховенство права в державі та забезпечує функціонування справедливого правосуддя.

Сформульовано авторське бачення структури системи функцій професіоналізації судді, яка складається з таких підсистем, як: формування суддівського персоналу; організація корпоративних відносин; професійний розвиток персоналу; розвиток організаційних інституцій судової влади.

Для особистісних та функціональних детермінантів професіоналізації судді визначено аспекти розуміння феномену готовності. Запропоновано авторські бачення організації процесу добору суддів.

Розкрито концептуально-методологічні засади розуміння професіоналізації. Визначено підходи до напрямів удосконалення процесу професіоналізації суддів.

Обґрунтовано механізми підвищення ефективності професіоналізації суддів у контексті реформування державно-правової системи. Запропоновано пропозиції щодо удосконалення організації діяльності суддівського корпусу в контексті реформування системи судоустрою України. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства у сфері професіоналізації суддів.

Ключові слова: суд, суддя, професіоналізація, професіоналізація суддів, деформація суддів, навчання суддів, професійна підготовка суддів.

АННОТАЦИЯ

Базарник Б.И. Профессионализация судей в контексте современного реформирования: философско-правовые аспекты. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.12 - философия права. - Хмельницкий университет управления и права имени Леонида Юзькова, Хмельницкий, 2019.

В диссертационном исследовании впервые осуществлено комплексное теоретическое обобщение и предложено решение научной задачи, которая заключается в выявлении и исследовании новых идей и тенденций профессионализации судей.

Проанализированы основные научные взгляды по определению дефиниции «профессионализация». Определено, что целью профессионализации судьи правовые цели, которые предусматривают государственные, социальные, аксиологические, психологические, организационные аспекты и одновременно характерны как судейской деятельности, так и целевым особенностям каждой составляющей системы профессионализации.

Определено понятие профессионализации судей как индивидуального, аксиологическая-эффективного процесса получения фундаментальных правовых знаний, приобретения умений, навыков и практического опыта судейской деятельности, гарантирует верховенство права в государстве и обеспечивает функционирование справедливого правосудия.

Сформулировано авторское видение структуры системы функций профессионализации судьи, которая состоит из следующих подсистем, как: формирование судейского персонала; организация корпоративных отношений; профессиональное развитие персонала; развитие организационных институтов судебной власти.

Для личностных и функциональных детерминантов профессионализации судьи определены аспекты понимания феномена готовности. Предложено авторские видение организации процесса отбора судей.

Сформулированы основные причины, обуславливающие возникновение морально-профессиональной деформации судей.

Ключевые слова: суд, судья, профессионализация, профессионализация судей, деформация судей, обучение судей, профессиональная подготовка судей.

SUMMARY

Bazarnik B.I. Professionalization of judges in the context of modern reform: philosophical and legal aspects. - On the rights of the manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law, specialty 12.00.12 - Philosophy of Law. - Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi, 2019.

In the dissertation research, for the first time, a comprehensive theoretical synthesis was carried out and a solution to the scientific problem was proposed, which is to identify and study new ideas and trends in the professionalization of judges.

The main scientific views on defining the definition of "professionalization" are analyzed. It is determined that the purpose of professionalization of a judge is legal goals, which include state, social, axiological, psychological, organizational aspects, and at the same time characteristic of both judicial activity and the specific features of each component of the system of professionalization.

The concept of professionalization of judges as an individual, axiologically effective process of obtaining sound legal knowledge, acquisition of abilities, skills and practical experience of judiciary activity, which guarantees the rule of law in the state and ensures the functioning of fair justice, is defined.

The author's vision of the structure of the judiciary's functions of professionalization is formulated, which consists of the following subsystems: the formation of a judge's staff; organization of corporate relations; professional development of personnel; development of organizational institutions of the judiciary.

For the personal and functional determinants of judge's professionalization, aspects of understanding the phenomenon of readiness are defined. Author's views on organizing the process of selection of judges are proposed.

The main reasons for moral and professional deformation of judges are formulated.

Key words: court, judge, professionalization, professionalization of judges, deformation of judges, training of judges, professional training of judges.

Підписано до друку 22.05.2019. Зам. № 7
Обсяг 0,9 друк. арк. формат 60x90/16. Наклад – 100 прим.

Надруковано у ТОВ «Хмельницький ЦНТІ»
29000, м. Хмельницький, вул. Свободи, 36
Тел. : (0382) 65-50-96